

Retningslinjer og aktuelle vilkår for tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL), Kvinesdal kommune 2022 – 2025

SMIL-midlene skal bidra til å redusere miljøbelastninger og fremme miljøgoder i jordbruket. Formålet er å fremme natur- og kulturminneverdier og å redusere forurensningen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift.

Våre utfordringer

- Jordbrukets kulturlandskap gror igjen, arter fortrenses og forsvinner
- Uønskede og fremmede arter sprer seg i stort tempo
- Jordbrukets utslipp til vann og luft må reduseres

Mål

SMIL-tilskudd skal bidra til å ta vare på verdifulle kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket ved å:

- Holde jordbrukets kulturlandskap åpent og variert
- Begrense spredning av fremmede og uønskede arter
- Redusere avrenning av næringsstoffer til vann og utslipp av klimagasser til luft

Søknadsfrist

15. mai. Om ikke midlene brukes opp ved første søknadsbehandling kan det settes en ny frist på høsten, normalt 15. September. Dette lyses ut på kommunens nettside, samt sendes epost til alle aktive bønder.

SMIL og Regionalt Miljøprogram (RMP)

Kommunale retningslinjer for SMIL-midlene skal ses i sammenheng med RMP-mål i Agder. Dokumentet «Regionalt Miljøprogram for jordbruket i Agder 2019 – 2022» beskriver blant annet gjengroing av jordbruksområder, tap av biologisk mangfold og tap av næringsstoffer til luft og vann som hovedutfordringer. Dette sammenfaller med prioriterte områder for tildeling av SMIL-midler i Kvinesdal kommune.

Figur 1 Gammel ferdselsveg ryddet med SMIL-midler

Prioriterte kulturlandskapsområder (RMP) kommunen settes først køen. Verdifulle jordbrukslandskap.

Søknad, saksbehandling og anmodninger om utbetaling leveres gjennom den digitale portalen Agros på Landbruksdirektoratets nettside: <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/jordbruk/ordninger-for-jordbruk/tilskudd-til-spesielle-miljotiltak-i-jordbruket-smil>

Retningslinjer for prioritering ved tildeling av SMIL-tilskudd

<u>Prioritering</u>	<u>Tiltak</u>	<u>Eksempel på tiltak</u>	<u>Maks Tilskudds-prosent</u>
1/	<u>Biologisk mangfold</u>	<u>Fremme utvalgte og truede naturtyper, tiltak for pollinatorer, bremse utbredelsen av fremmede og uønskede arter</u>	50 %
2	<u>Kulturlandskaps-tiltak</u>	<u>Åpne opp og sette i stand gammel kulturmark, stimulere til økt beiting i verdifulle områder</u>	40 %
3	<u>Forurensings-tiltak</u>	<u>Etablere dekke over gjødsellagre, etablere og restaurere hydrotekniske anlegg, steinsetting som erosjonssikring</u>	30 %
4	<u>Kulturminner</u>	<u>Bevare kulturminner</u>	20 %

1 Biologisk mangfold

Tiltakene skal fremme biologisk mangfold gjennom å ivareta planter, dyr og insekter i kulturlandskapet, bl.a. leveområder, spredningsveier og bevaring av livskraftige bestander. Områder med utvalgt naturtype har høyest prioritet. Miljøvern avdelingen hos statsforvalteren kan kontaktes for kartlegging og registrering av trua naturtyper i naturbasen.

Aktuelle vilkår:

- Restaurering av området skal gjenspeile gode levevilkår for de ønskede artene
- Det skal utarbeides skjøtselsplan
- Det skal ikke nyttes plantevernmidler, mineralgjødsel eller kalking
- Kvist skal fjernes eller legges i hauger
- Det kan settes betingelser for bruk av beitedyr/dyreslag, tid for beiting, tid for slått av verdifull eng og fjerning av gras
- Det kan settes betingelser om å spare igjen organisk materiale (dødt eller levende) for å fremme arter som er avhengig av slikt livsgrunnlag

Figur 2 Solblom *Arnica Montana*

2 Kulturlandskapstiltak

Gammel kulturmark har vegetasjon utformet ved lengre tids slått, beiting, styving eller brenning, og har et plante- og dyreliv som skiller seg fra det som ellers er vanlig i området. Vi vil normalt også finne spor etter rydningsrøyser, murer, styvingstrær m.m. på slike arealer.

Aktuelle tiltak kan være restaurering og skjøtsel av viktige områder gjennom beiting, brenning, slått, styving og tynning.

Tilskuddet gis ikke til rydding og gjerding i det som i dag defineres som skog eller utmark, med mindre det kan påvises spor etter gamle driftsmåter eller et biologisk mangfold knyttet til tidligere driftsmåter på stedet. Mindre skogsarealer kan inngå i prosjektet dersom det korter ned gjerdetraseen. Er gjengroingen kommet for langt, slik at kostnaden ikke står i forhold til miljøverdien av tiltaket, vil prosjektet ikke bli prioritert. For lettdrevne grasarealer skal det ikke gis SMIL-tilskudd, men slike arealer kan inngå i beiteareal når det korter ned gjerdetraseen. Det kan gis tilskudd til rydding og inngjerding av beitemark for grunneiere som ikke har egne beitedyr, hvis det foreligger langsiktig beiteavtale med husdyrprodusent. Det gis ikke SMIL-tilskudd til rene gjerdeprosjekter, men det kan gis tilskudd til inngjerding i forbindelse med istandsetting av gammel kulturmark. Det gis ikke SMIL-tilskudd til anskaffelse og drift av no-fence og lignende systemer.

Landbruksforvaltningen foretar i tillegg en konkret vurdering av den enkelte søknad.

Aktuelle vilkår:

- Kvist og kratt etter rydding skal fjernes eller lagres i hauger på tilfredsstillende måte
- Det skal settes igjen enkelte tre eller treklynger som kulturlandskapselement og ly for beitedyr
- Arealet skal holdes åpent og beites/slås i en periode på minimum 10 år
- For leieareal skal det foreligge skriftlig 10-årig leieavtale
- Ved behov skal det etableres gjerdeklyv/grinder slik at tilgjengelighet for allmennheten sikres
- Det kan kreves begrenset/ingen bruk av plantevernmidler og/eller gjødsel
- Piggtråd og gamle gjerder som ikke er i bruk skal fjernes før tilskudd kan utbetales

3 Forurensningstiltak

Det kan gis SMIL-tilskudd for å redusere faren for forurensning med utgangspunkt i jordbruksvirksomhet. Overholdelse av lovpålagte krav regnes ikke som søknadsberettiget. Det kan gis tilskudd til tiltak som bidrar til å redusere erosjon, avrenning og utslipp til luft. Tiltaket må ikke komme i konflikt med kulturlandskapsverdier, og det skal tas hensyn til biologiske verdier.

4 Kulturminner

Det kan gis tilskudd til rydding av kulturminner og til å øke tilgjengeligheten rundt kulturminner og kulturmiljøer. Det kan etterpå søkes RMP midler til årlige skjøtselstiltak til utvalgte kulturminner. Eksempler på kulturminner er buveier, gravminner, bakkemurer, eldre bygninger som sommerflor, uteløper, kvernhus osv.

Aktuelle vilkår:

- Vedlikehold av kulturminner skal skje i dialog med avdeling for Kulturminnevern og kulturturisme hos Agder Fylkeskommune
- Bevare mest mulig av kulturminnets opprinnelige elementer eller kulturmiljøets egenart og helhet
- Alle grunneiere må godkjenne tiltaket skriftlig, og avtalen må gjelde i minst ti år. Avtalen må inneholde en vedlikeholdsplan med ansvarsfordeling.
- Det kan stilles krav om at tiltaket merkes med informasjonstavle og veivisere slik at ukjente kan orientere seg
- Det må vurderes om det er behov for godkjent parkeringsplass

Bygninger

Tiltak på fredede bygninger kan ikke støttes med SMIL-midler. Det kan derimot tiltak på verneverdige bygninger. Bygningers egenverdi skal dokumenteres ved en antikvarfaglig vurdering, eksempelvis fra fylkeskommunen. Dersom dette mangler før oppstart vil det normalt medføre avslag på søknaden. To forhold er avgjørende for tilskudd til bygninger:

1. Tradisjonelle driftsbygg i jordbruket prioriteres. Eksempel på slike driftsbygg er sommerfjøs, kvern, smie, jordkjeller, vannsag, båtnaust, småindustri m.m.
2. Bygningers allmenne verdi, inkludert sosial, pedagogisk og næringsmessig verdi, tillegges vekt.

Aktuelle vilkår:

- Istandsetting av verneverdige bygninger skal skje i dialog med avdeling for Kulturminnevern og kulturturisme hos Agder Fylkeskommune (Flekkefjord byggeskikksenter)
- Kostnadsoverslaget skal utarbeides av bygningskyndig fagperson
- Arbeidet skal utføres av – eller i nært samarbeid med – restaureringskyndig fagperson
- Reparasjon skal velges framfor utskifting der det er mulig
- Det kan stilles krav om at bygningen gjøres tilgjengelig for allmennheten, og det skal i så fall utarbeides konkrete, forpliktende planer for hvordan dette skal foregå.

Dokumentasjon

Dokumentasjonskrav avhenger av type tiltak, men vil minimum bestå av kostnadsoverslag, finansieringsplan og et kart der avstand og areal som har betydning for kostnadsoverslaget er målsatt. Det må tas før- og etterbilder for dokumentasjon. Statsforvalterens enhetspriser skal benyttes ved utarbeiding av kostnadsoverslag. Enhetsprisene finnes som pdf på denne siden: <https://www.statsforvalteren.no/nb/agder/Landbruk-og-mat/for-kommunal-landbruksforvaltning/jordbruksforvaltning/?p=2>

Ved tiltak på andres eiendom må det legges ved skriftlig godkjenning fra grunneier. Annen relevant dokumentasjon kan etterspørres av kommunen ved behov.

I forbindelse med sluttutbetaling skal det framlegges regnskap med bilag for innkjøpte varer og tjenester. Det skal også vedlegges timeliste for egeninnsats med navn og dato, spesifisert på timer med manuelt arbeid, timer med motorsag og timer med traktor eller gravemaskin. Andre forhold knyttet til utbetaling av tilskuddet vil bli omtalt i vedtaksbrevet.

Vilkår

Hjemmelen til å stille vilkår ved innvilgning av tilskudd framgår av forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket § 3.5. Lokale vilkår vil bli spesifisert i vedtaksbrevet søker mottar hvis tilskudd blir innvilget. Av hensyn til planlegging og prioritering for bruken av midlene gis det normalt ikke tilskudd til prosjekter som er påbegynt eller utført. Søknad om ekstrabevilgning til tiltak som blir dyrere enn planlagt prioriteres ikke. Et SMIL-prosjekt som er tildelt midler bør være ferdigstilt før det søkes om tilskudd til et nytt tiltak fra samme eier.

Generell informasjon

SMIL-ordningen er forankret i forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket, fastsatt 4. februar 2004, sist endret 01.01.2020.

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2004-02-04-448>

Gjeldende rundskriv, som knytter kommentarer til forskriften, er nr. 2020-12.

<https://www.statsforvalteren.no/contentassets/2094afe320c44e8fac88ec4d582c8846/rundskriv-2020-12-fra-landbruksdirektoratet---kommentarer-til-smil-forskriften.pdf>

Tiltaksstrategi, retningslinjer og vilkår for SMIL-midler i Kvinesdal kommune skal behandles av forvaltningsutvalget 16.12.2021.

Dokumentet blir til i samarbeid med næringsorganisasjonene i jordbruket. Et utkast sendes på høring til Bondelaget i Kvinesdal 23.11.2021, med frist for tilbakemelding 02.12.2021. Det samme gjelder Statsforvalteren i Agder.

Retningslinjene gjelder for 4-årsperioden 2022-2025. De vil bli gjennomgått og oppdatert ved behov.

